

उत्तरार्क (1. उत्तर + अर्क) m. Bez. einer der zwölf Formen der Sonne in Kāçī, deren Bildniß im nördlichen Theile der Stadt aufgestellt war, Verz. d. Oxf. H. 70, b, 5.

उत्तरावत् oben befindlich TBR. 2, 1, 4, 1.

उत्तरिक m. N. pr. eines buddhistischen Lehrers WASSILJEV 269. wohl fehlerhaft.

उत्तरीय PĀR. GRHJ. 4, 4, 8, 9 (gegenüber वासस्. लग्नं स्तनन्ते तव । कृद्यतामुत्तरीयेण नवं नखपदं सखि ॥ Spr. 3744. Z. 2 zu lesen उत्तरीयेरूपः ।

उत्तरीयक am Ende eines adj. comp. (f. घ्रा) KATHĀS. 32, 325, 36, 243.

उत्तरेण N. pr. einer Oertlichkeit Verz. d. Oxf. H. 339, b, 9.

उत्तरेणा Z. 6 lies गार्हपत्यम्.

उत्तरेण्यम् TS. 5, 2, 4, 7. DAÇAK. in BENF. Chr. 183, 5.

उत्तरेण्यतोर्य n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 66, b, 18, 67, b, 2.

उत्तरेण्यम्य n. N. eines Liṅga Verz. d. Oxf. H. 77, b, 35.

उत्तरोत्तर 1) विशिष्टपद Spr. 1413. SARVADARÇANAS. 53, 4, 37, 13, 113, 9. प्रगमनं वाक्यं स्यादुत्तरोत्तरम् eine Rede, die eine vorangehende überbietet, SĀH. D. 338. a speech containing an excellent answer BALLANT.

उत्तरोत्तरपदच्छला f. Titel eines Abschnitts der Sāmavedakākhala Verz. d. Oxf. H. 387, a, 22.

उत्तरोत्तरिन् 1) SHADY. BR. 2, 10. ०रिता ÇĀÑKH. BR. 30, 3. — 2) RV. PĀR. 16, 15 (so zu lesen) hat das Wort gleichfalls die unter 1) angegebene Bedeutung.

उत्तरोष्ठ auch der oberste Theil einer Säule (bildet 1/9 der ganzen Höhe) VARĀH. BRH. S. 53, 29.

उत्तान, दक्षिणेन पाणिना दक्षिणं पाणिं गृह्णाति साङ्कुष्ठमुत्तानेनोत्तानम् ÇĀÑKH. GRHJ. 4, 13, 2. GOBH. 2, 2, 16. ०तलकर DAÇAK. in BENF. Chr. 198, 21. द्यङ्कुल्युत्तानपाणि eine Hand mit zwei ausgestreckten Fingern BHĀG. P. 10, 42, 7. ०फल्लुब्धानो वरं राजीपक्षीविनः so v. a. fertig dahliegende Früchte Spr. 3768. — m. N. pr. eines Āṅgīrasa TBR. 2, 2, 5, 3, 2, 5. KĀṬU. 9, 9. — Vgl. प्रोत्तान.

उत्तानकूर्मक (उ० + कूर्म) n. (sc. घ्रासन) eine best. Art zu sitzen Verz. d. Oxf. H. 234, a, 18.

उत्तानचरण (उ० + च० Fuss) m. = उत्तानपाद KĀÇIKH. 19, 6 in Gött. gel. Anz. 1860, S. 737.

उत्तानपाद Sohn Manu's Verz. d. Oxf. H. 23, b, 27. Vater Dhruva's 41, a, N. 2. 83, b, 18.

उत्तानरेचित (उ० + रे०) m. (sc. कृस्त) eine best. Stellung der Hände Verz. d. Oxf. H. 202, a, 23. उत्तानवाञ्छित v. l.

उत्ताप grosse Hitze (eig. und übertr.): प्रत्यूहः सर्वसिद्धिनामुत्तापः प्रथमं किल Spr. 1833.

उत्तापिन् adj. brennend: परोत्तापिन् als Erkl. von कुषाकु MED. k. 70.

उत्तार m. Rettung: स घोरामापदं प्राप्य नात्तारमधिगच्छति Spr. 4726.

उत्तार (1. उद् + तार) adj. mit herausgetretenem Augenstern: ०लोचन BHĀG. P. 6, 14, 46.

उत्ताल 1) a) = उन्नत hoch HALĀJ. 3, 14. — b) MĀLATIM. 77, 12. KATHĀS. 73, 43. — Vgl. कलोत्ताल.

उत्तितीर्षु hinüber zu schiffen wünschend: संसारसिन्धुमतिडुस्तरमुत्तितीर्षानान्यः ब्रह्मो भगवतः पुरुषोत्तमस्य BHĀG. P. 12, 4, 39.

उत्तुङ्ग Spr. 2731. BHĀG. P. 10, 44, 34. ०नासिक KATHĀS. 61, 15. — Vgl. प्रोत्तुङ्ग.

उत्तेजन das Anfeuern: ०करी शत्रोर्वाक् SĀH. D. 416, 471. उत्तेजनमित्यप्यते । स्वकार्यसिद्धये ऽन्यस्य प्रेरणाय कठोरवाक् 487.

उत्तोरण ÇATR. 14, 127.

उत्तासक (vom caus. von त्रस् mit उद्) adj. schreckend SĀH. D. 123, 1.

उत्त्रिपद् zu streichen; vgl. Spr. 1338.

उत्त्य 1) b) हेतुमात्रविभागोत्त्य BHĀSHĪP. 119. BHĀG. P. 10, 29, 29, 87, 40. Die Stelle PAÑKĀT. I, 400, wo उत्त्य selbständig erscheint (wie BHĀG. P. 10, 87, 29, 11, 6, 17), ist verdorben; vgl. Spr. 2063.

उत्त्याव्य adj. impers. aufzubrechen: ०त्वयमितो ऽस्माभिः BHĀG. P. 10, 11, 22.

उत्थान 1) a) सूर्योत्थान Sonnenaufgang BHĀG. P. 10, 20, 47. das Wiederauftauchen: ममवदुत्थानम् KAP. 3, 34. — b) an allen angeführten Stellen Bemühung, Anstrengung, Thätigkeit; vgl. noch MBu. 3, 1086, 10, 75, 80, 12, 2104. Spr. 449, 1430, 3482, 3769, 3771. fg. 4333, 4634. ०वीर ein Mann der That (Gegens. वागवीर) 3770. उत्थानयुक्तः सततं परेषामन्तरैषो bemüht MBu. 3, 1258. अनुत्थान n. Unthätigkeit RĀĠA-TAR. 3, 252. adj. nicht durch eigene Anstrengung unterstützt (दैवत) MBu. 10, 75. — c) in der Med. die Entstehung einer Krankheit Verz. d. Oxf. H. 303, b, 18, 312, a, 18. — n) Bez. eines best. Processes, der mit Mineralien vorgenommen wird, Verz. d. Oxf. H. 320, a, 9.

उत्थानवत् thätig, fleissig.

उत्थापक adj. anfeuernd, zum Kampfe antreibend; m. (sc. व्यापार) Bez. einer Unterabtheilung des Sāttvati genannten Stils DAÇAK. 2, 49, 50. SĀH. D. 416.

उत्थापन 1) a) KATHĀS. 60, 14, 73, 165. BHĀG. P. 10, 44, 5, das Erwecken (einer Gottheit) WILSON, Sel. Works 1, 127. — Vgl. वस्तूत्थापन.

उत्थापिल (von उत्थापिन्) n. Bemühung, Anstrengung, Thätigkeit Spr. 1232.

उत्थापिन् sich anstrengend, thätig Spr. 449.

उत्पन्न s. u. उपेक्ष.

उत्पद्मन् KATHĀS. 44, 72, 67, 15.

उत्पत्तन adj. (f. ई, in Verb. mit विद्या ein Zauberspruch, vermittelt dessen man sich in die Lüfte erhebt, KATHĀS. 86, 158.

उत्पत्ताकाधन adj. mit aufgezogenen Fahnen und Bannern: पुर KATHĀS. 31, 193.

उत्पत्तिस्तु bedeutet PAÑKĀT. III, 40 (Spr. 2340) im Begriff stehend aufzuspringen.

उत्पात 1) ०स्थितिसंहारकारिणी WEBER, RĀMAT. UP. 337. उत्पत्ति-प्रकारण, स्थितिः, उपशमः, निर्वाणः Titel von Abschnitten im Joga-vāsishṭha Verz. d. Oxf. H. 334, a, 7, 8. ननु धर्मादते ऽर्थकामयोरनुत्पत्तिरेव DAÇAK. in BENF. Chr. 182, 3, fg.

उत्पत्तिकेतन (उ० + के०) n. Geburtshaus, Geburtsort KATHĀS. 94, 6. उत्पत्त्यपाकला zu zerlegen in उत्पत्य (absolut. von 1. पत् mit उद्) + पाः; vgl. निपत्यरोहिणां.

उत्पत्सु Bez. einer best. Zeitperiode: एकमेवाद्वितीयं वै ब्रह्म नित्यं सनातनम् । द्वैतभावं पुनर्याति काल उत्पत्सुसंज्ञके ॥ Verz. d. Oxf. H. 81,